

**SKALAS “APMIERINĀTĪBA AR ĢIMENES DZĪVI”
IZMANTOŠANA ĢIMENES VIDES IZPĒTEI LATVIJĀ
Use of the “Satisfaction With Family Life Scale” for Family
Environment in Latvia**

Aivis Dombrovskis

E-pasts: aivis_dombrovskis @inbox.lv

Abstract. *This study was conducted to ensure that the family environment research method “Satisfaction with the family live scale” (SWFL) (Agate, Zabriskie, et.al., 2009) can be adapted to Latvia’s circumstances. The research cohort (n=485) was made up of 161 men and 321 women aged 18-21. There were four hypotheses in the study: 1) SWFL should not be correlated with gender and age in the 18-22 age group; 2) SWFL should indicate positive correlation with cohesion in family and 3) negative correlation with conflicts in family 4) Items of instrument must establish one factor. The study analyses the adaptation of the survey and reflects the major results in terms of utilising the survey for scholarly research and practical work in relation to an examination of the family environment in Latvia. Internal compatibility was measured on the basis of the Cronbach alpha ($\alpha = 0.86$). The results of the research confirm the stated hypotheses and make it possible to conclude that adaptation of the survey was successful. The survey can, therefore, be used under Latvia’s circumstances, as well.*

Keywords: Satisfaction with the family life scale; adaptation of the survey; family environment; SWFL.

Ievads

Introduction

Šobrīd, kad ir aktuāli vērtēt ģimeni, sistēmteorijas kontekstā, kurā indivīds tiek aplūkots lielāka veseluma kontekstā; ka indivīda rīcība izriet no sistēmas notikumiem. Turpretī, katra sistēmas daļa ietekmē citu sistēmas daļu (Zabriskie, McCormic, 2003). Ģimene ir sistēma ar noteiktām robežām, kurā katram loceklim ir vēl savas robežas, kuru ietvaros katrs realizē savas funkcijas (Minuchin, 1974). Par ģimenes psiholoģijas jautājumiem Latvijā ievērojamus pētījumus veikusi psiholoģe Ā.Karpova.

„Latvijai kā valstij, kas tās pamatdokumentā – Satversmē ir apņēmusies atbalstīt laulību, ir būtiski atzīmēt, ka laulībā balstīta ģimene ir visvēlamākais ģimenes modelis, jo tā ir tiesiski prognozējamāka – ir skaidras tiesības un pienākumi ģimenes locekļu starpā, kā arī izrietošās sekas un tādejādi arī labvēlīgāka vide bērna pilnvērtīgai un harmoniskai attīstībai, radot to par kreatīvu sabiedrības locekli.” (LMPam.VGP,2009)”. Ar šo dokumenta citātu tiek atspoguļota valstī izvirzītā vīzija, ka tiekties uz tādu psiholoģisko vidi, kas sekmē indivīda pilnvērtīgu attīstību. Autors uzskata, ka aktuāli un satraucoši ir statistiskas dati par laimes izjūtu Latvijas iedzīvotājiem. Laimīgi pēdējo 4 nedēļu laikā ir jutušies 41 % Latvijas iedzīvotāju, un tas ir viszemākais rādītājs ES dalībvalstu vidū. Salīdzinājumam - vidēji 61 % eiropiešu pēdējo 4 nedēļu laikā ir jutušies laimīgi. Kaimiņvalstīs Lietuvā un Igaunijā situācija ir nedaudz labāka kā Latvijā –

47 % lietuviešu un 51 % igauņu atzīst, ka pēdējo 4 nedēļu laikā ir jutušies laimīgi. Tā liecina 2010.gada socioloģisko pētījumu statistika, kur veikts pētījums aptaujājot 1008 Latvijas pilsoņus un 26800 Eiropas iedzīvotājus, kas vecāki par 15 gadiem un (TNS,2011).

Autors pievērta uzmanību metodikai, ar kuru varētu ātri un efektīvi diagnosticēt ģimenes locekļu apmierinātību ar ģimenes dzīvi. Pēc pieejamiem resursiem metode: aptauja „Apmierinātību ar ģimenes dzīvi”, nav adaptēta Latvijā. Šo metodi adaptējot, psihologi iegūs instrumentu ģimenes vides izpētei gan zinātniskiem mērķiem, lai turpinātu ģimenes vides izpēti, gan praktiskiem mērķiem darbā ar ģimeni. Metode prasa nelielu izpildes laiku un salīdzinot ar citām, daudzu jautājumu aptaujām, šajā ir tikai 5 jautājumi.

Instrumenta validitātes pārbaudei izvirzītas divas hipotēzes: 1) Apmierinātībai ar ģimenes dzīvi nevajadzētu korelēt ar dzimumu un vecumu vecumosnā no 18-22 gadiem. 2) apmierinātībai ar ģimenes dzīvi jāuzrāda pozitīvu korelāciju ar saskaņu ģimenē. 3) jāuzrāda negatīva korelācija ar konfliktiem ģimenē. 4.)Jautājumiem, kas mēra apmierinātību ar ģimeni jāveido vienu faktoru, tāpēc pētījumā tiks pārbaudīts vienfaktora modelis.

Metodoloģija

Methodology

Pētījuma izlase

Pētījumā piedalās 500 respondenti vecumā no 18 līdz 27 gadiem. 97,4 % respondentu ir vecumosnā no 18-21 gadam, 13 respondenti ir vecumā no 22 līdz 27 gadiem. Testa adaptācijas procesā tiek izmantoti respondenti, kuri sastāda izlases lielāko daļu, kas reprezentē izlasi vecumosnā no 18-21 gadam „Apmierinātību ar ģimenes dzīvi” īpatnībām. Pētījumā analizēti dati par 161 vīrieti, kas sastāda 33.1% un 326 sievietēm, kas sastāda 66.9% no pētāmo izlases. Sadalījumā pēc dzīvesvietas 286 respondenti dzīvo kopā ar saviem vecākiem, 62 respondentiem ir pašiem sava mājvieta, bet 139 respondenti dzīvo dienesta viesnīcā. Pēc teritoriālā sadalījuma 47.6% dzīvo pilsētā, 52.4% dzīvo laukos. Pēc ģimenes stāvokļa sadalījums ir 430 respondenti ir neprecēti, 4 respondenti ir precēti, bet 53 respondenti dzīvo kopā ar draugu vai draudzeni. Bērni ir 11 respondentiem, bet 476 respondentiem vēl nav bērnu. 15.8 % respondentu ir vienīgie bērni savu vecāku ģimenē, bet pārējiem respondentiem ģimenē ir vēl kāds brālis vai māsa.14.8 % respondentu iegūst pirmo augstāko izglītību, 46.8% mācās vidusskolā, 36.8% mācās profesionālajā vidusskolā, bet 8% respondentu mācās citās mācību iestādēs. Sadalījumā pēc tautības ir 94.1% latvieši, 5,1% krievi un 0.8% citu tautību pārstāvji. Ētisku apsvērumu dēļ, respondenti nerakstīja savus īstos vārdus, bet tos aizstāja ar pseidonīmu un izvēlētu skaitli.

Instrumenti

Pētījumā izmantota un adaptēta Latvijas apstākļiem aptauja „Punktu skala „apmierinātībai ar ģimenes dzīvi”” saīsinājumā „AGDz”, („List of Items on the Satisfaction with Family Life Scale”) (Agate, Zabriskie u.c.,2009). Instruments

sastāv no pieciem pantiem, katrs pants tiek izvērtēts pēc Likerta skalas ar ballēm no viens līdz septiņi, kur: 1- ir pilnīgs apgalvojuma noliegums un 7- ir pilnīga piekrišana apgalvojumam. SWFL skala („Punktu skala „apmierinātībai ar ģimenes dzīvi””) ir modificētā versija no (SWLS) „Apmierinātība ar dzīvi skala” (Zabriskie, McCormick, 2003).

Un izmantota R.Mūsa un B.Mūsas sociālā klimata skalu par ģimeni vidi „Ģimenes vides skala” („Family Environment Scale” Rudolf H.Moos and Bernice S.Moos), kura sastāv no 4 daļām: ideālās ģimenes forma, reālās ģimenes forma, gaidu forma un bērnu versijas (Moss R.H., Moos B.S., 2009). Pētnieks šajā pētījumā izmantos „Ģimenes vides skalu” R- reālo vidi, formu, kura sastāv no 90 jautājumiem, kuri sagrupēti 10 grupās, no kurām, šajā pētījumā, validitātes izpētei izmatotas divas grupas „saskaņa” un „konflikts”.

Procedūra

Lingvinistiskā adaptācijas procedūra

Aptauja tulkota no angļu valodas uz latviešu valodu divas reizes. Tulkojumi tika salīdzināti un analizēti Latvijas kultūrvides kontekstā. Tika izveidota ekspertu grupa, kas veica tulkojumu analīzi. Tad iegūtais latviskais materiāls tika tulkots atpakaļ uz angļu valodu un veikta satura un jēgas salīdzināšana. Tulkoja vairākas savstarpēji neatkarīgas personas, kas pārzina gan latviešu, gan angļu valodu. Ekspertu komisijas sastāvā bija personas, kuru dzimtā valoda ir angļu un kuru dzimtene ir ASV, bet kurš pārvalda arī latviešu valodu dzimtās valodas līmenī un jau daudzus gadus dzīvo Latvijā. Testa pārbaudes gaitā tika organizēta maza respondentu grupa 4 cilvēki, lai noskaidrotu viņu viedokli par testa pantu formulējumu skaidrību, instrukciju izpratni un nepieciešamo testa izpildes laiku (Raščevska, 2005). Rezultātā tika pieņemts lēmums par labāko tulkojumu, kuru izmatot tālākajā aptaujas adaptēšanas procesā. Aptaujas tulkošanas gaita tika reģistrēta protokolā.

Datu ievākšanas procedūra

Dati ievākti laika periodā no septembra līdz decembra mēnesim 2011.gadā. Datu ievākšana nav bijusi regulāra, tas saistīts ar apgrūtināto piekļuvi respondentiem. Respondenti vienlaicīgi aizpildīja vairākas aptaujas, bet aizpildīšanas secību izvēlējās paši respondenti. Aptauju aizpildīšana netika limitēta laikā. Respondenti piedalījās aptaujā pēc brīvas izvēles, kas varētu stimulēt sniegt patiesākas atbildes uz uzdotajiem jautājumiem.

Datu apstrādes procedūra

Iekšējā saskaņotība noteikta ar Kronbaha alfu (Raščevska, 2005) un datu apstrāde veikta ar profesionālās statistikas datu apstrādes programmu SPSS. Aptaujas faktoriālā validitāte tika pārbaudīta ar galveno faktoru metodi, jo tā ir mazāk jutīga uz sadalījumu (Raščevska, 2005), faktoriālā validitāte, iekšējā saskaņotība, konverģentā un diverģentā validitāte (Raščevska, 2005). Validitāte tika pārbaudīta ar Pīrsona korelācijas metodi nosakot paredzamās saistības ar paredzamajiem mainīgajiem.

Rezultāti un iztirzājums**Results**

Iekšējā saskaņotība skalai tika noteikta, aprēķinot Kronbaha alfa koeficientu. Standartizēts Kronbaha alfa koeficients visai skalai ir $\alpha=0.862$.

Iegūtie rezultāti uzrāda pietiekami augstu pantu iekšējo saskaņotību, jo pārsniedz 0,7 robežas (Raščevska, 2005). Kronbaha alfa $\alpha > 0.8$, uzskatāma par labu (Наследов, 2011).

1.tabula

**Aptaujas „Apmierinātība ar ģimenes dzīvi” pantu statistiskie rādītāji
„Items on the Satisfaction with Life Scale” items statistics**

Pants	Aritmētiskais vidējais	Standartnovirze
1.	4.52	1.566
2.	4.89	1.563
3.	5.43	1.547
4.	5.24	1.519
5.	4.41	1.985

Grūtības indeksa minimālā robeža:

$$X_{\min} = X_{\min} + 0,2(X_{\max} - X_{\min}) = 1 + 0,2(7-1) = 2,2$$

Grūtības indeksa maksimālā robeža:

$$X_{\max} = X_{\min} + 0,8(X_{\max} - X_{\min}) = 1 + 0,8(7-1) = 5,8$$

**1.att. Grūtības indeksu aprēķina formulas un aritmētiskais aprēķins
(Raščevska, 2005)**

Novērtējot pantu grūtības (reakcijas) indeksu (skat.tab. Nr. 1.), novērojams, ka visi pantu reakcijas indeksi variē robežās no 2.2 līdz 5.8. Pantu grūtības indeksa kritiskās robežas tika aprēķināts pēc formulām, kas nosaka grūtības indeksa maksimālo un minimālo robežu. (skat.1.att.). Iegūtais aprēķins ļauj secināt, ka visi jautājumi ir iekļaujami aptaujā, jo minimālais ir 4.41, bet maksimālais ir 5.43, ka iekļaujas panta grūtības kritiskajās robežās (Raščevska, 2005) no 2.2 līdz 5.8.

2.tabula

**Aptaujas „Apmierinātība ar ģimenes dzīvi” pantu kopējie statistiskie rādītāji
„Items on the Satisfaction with Life Scale” items Total statistics**

Pants	Skalas vidējais aritmētiskais ja pantu izdzēs	Skalas dispersija ja pantu izdzēs	Izmaiņas Pantu kopējā korelācijā	Kronbaha alfa ja pantu izdzēs
1.	19.97	29.368	.665	.830
2.	19.60	28.665	.717	.817
3.	19.06	28.163	.765	.806
4.	19.25	30.707	.600	.846
5.	20.08	25.970	.652	.841

Faktoriālā validitāte

Analizējot pantu diskriminācijas indeksu var secināt, ka tie ir ļoti labi, jo ir pietiekami augsti (Raščevska, 2005) (skat.tab.Nr.2).

3.tabula

Faktoru analīzes aptaujas „Apmierinātība ar ģimenes dzīvi” pantu kopējā izskaidrotā dispersija

„Items on the Satisfaction with Life Scale” items Total Variance Explained

Pants	Sākuma Īpašvērtība			Izdalītā summa no slodzes kvadrātā		
	Kopējais	% no dispersijas	Kumulatīvs %	Kopējais	% no Dispersijas	Kumulatīvs %
1	3.231	64.616	64.616	2.807	56.144	56.144
2	.593	11.870	76.486			
3	.496	9.912	86.398			
4	.390	7.791	94.189			
5	.291	5.811	100.000			

Izdalīšanas metode: galveno faktoru metode.

Faktoranalīzes rezultāti, ņemot vērā to, ka tikai vienā faktoriālā īpašvērtība ir 3,23 (skat.tba.Nr.3), kas pārsniedz vērtību 1 un izskaidro 64% no kopējās pantu variācijas, var secināt, ka panti veido vienu faktoru un tas pierāda izvirzīto hipotēzi, ka jautājumiem, kas mēra apmierinātību ar ģimeni jāveido vienu faktoru.

4.tabula

Aptaujas „Apmierinātība ar ģimenes dzīvi” pantu faktoru svaru matrica^a

„Items on the Satisfaction with Life Scale” items Factor Matrix^a

Pants	Faktors
	1
1.	.724
2.	.797
3.	.847
4.	.653
5.	.709

Izdalīšanas metode: galveno faktoru metode.

Visi panti uzrāda ļoti augstus pantu svarus iegūtajā faktorā (skat.tab. Nr.4), kas liecina, ka visi jautājumi ir cieši saistīti ar slēpto faktoru jeb apmierinātību ar ģimeni.

5.tabula

Aptaujas „Apmierinātība ar ģimenes dzīvi” pantu korelācija ar dzimumu un vecumu

„Items on the Satisfaction with Life Scale” items corelation with gender and age

	Dzimums	Vecums gados
AG	-.013	-.046

AG – Rezultāti „Apmierinātība ar ģimenes dzīvi” skalā

Konstruktu validitāte.

Diverģentā validitāte. Analizējot korelācijas ar neatkarīgajiem mainīgajiem (skat.tab.Nr.5), apstiprinājās izvirzītā hipotēze, jo apmierinātība ar ģimenes dzīvi neuzrāda statistiski nozīmīgu korelāciju ar dzimumu un vecumu. Korelācija starp AG un dzimumu ir negatīva ($r = -0,013$), un starp kritērijiem AG un vecumu korelācija ir negatīva ($r = -0,046$). Salīdzinot grupas pēc dzimuma izmantojot Manna-Vitneja testu ($z=-0.113$, $p=0.910$), var secināt, ka atšķirības skalas rezultātos nav statistiski nozīmīgas (skat. 7. Tabulu). ANOVA dispersijas analīzes rezultāti ļauj secināt, ka apmierinātība ar ģimeni nav atkarīga no vecuma ($F= 1.702$, $p=0.166$) konkrētajā vecumposmā (18-22 g.v.).

6.tabula

**Aptaujas „Apmierinātība ar ģimenes dzīvi” pantu korelācija ar „saskaņa ģimenē „C”” un „konflikts ģimenē „Con””
„Items on the Satisfaction with Life Scale” items corelation with
„cohesion „C”” and „conflict „Con””**

		AG	C	Con
AG	Pīrsona korelācijas koeficients	1	.501**	-.421**
	N	486	486	486
C	Pīrsona korelācijas koeficients	.501**	1	-.599**
	N	486	487	487
Con	Pīrsona korelācijas koeficients	-.421**	-.599**	1
	N	486	487	487

** . Korelācija ir nozīmīga pie līmeņa 0.01 (2-tailed)
Konverģentā Validitāte.

Pēc 6.tabulas datiem redzams, ka aptaujai „Apmierinātība ar ģimenes vidi” pastāv statistiski nozīmīga vidēji cieša pozitīva korelācija starp faktoru „saskaņa ģimenē” un „apmierinātība ar ģimenes dzīvi” ($r = 501$, $p < 0.01$), un nozīmīga vidēji cieša negatīva korelācija starp „konflikti” un „apmierinātība ar ģimenes dzīvi” ($r=- 0.421$, $p < 0.01$).

Apstiprinot izvirzīto hipotēzi, ka jautājumiem, kas mēra apmierinātību ar ģimeni jāveido vienu faktoru, apstiprinājās uzrādot statistiski nozīmīgas un vidēji ciešas korelācijas (Mārtinsone, 2011) ar neatkarīgajiem mainīgajiem (skat.tab.Nr.6).

7.tabula

„Apmierinātības ar ģimeni” skalas aprakstošā statistika

	Vidējais	Standartklūda	Standartnovirze
Visa izlase (n=486)	4.898	.059	1.313
Vīrieši (n=161)	4.922	.099	1.251
Sievietes (n=325)	4.887	.075	1.345

Novērtējot instrumentu pēc psihometriskajām prasībām var secināt, ka skala ir iekšēji saskaņota ($\alpha=0.862$). Tā uzrāda vidēji ciešu korelāciju ar saskaņu ($r=0.501^{**}$) un konfliktiem ģimenē ($r=-0.421^{**}$), bet neuzrāda statistiski nozīmīgu korelāciju ar vecumu ($r= - 0.046$) un dzimumu ($r= - 0.013$), tādējādi apstiprinot instrumenta konstrukta validitāti. Pēc faktoru analīzes rezultātiem var secināt, ka panti veido vienu faktoru atbilstoši teorētiskajam mērījuma modelim un tādējādi apstiprina instrumenta faktoriālo validitāti.

Instrumentu (AGDz) „Apmierinātība ar ģimenes dzīvi” var uzskatīt par veiksmīgi adaptētu Latvijā un ir izmantojams turpmākajā pētniecībā.

Secinājumi

Conclusions

1. Izvērtējot šīs aptaujas iekšējo saskaņotību, faktoriālo, diverģento, konverģento validitāti var secināt, ka adaptētā aptauja „Apmierinātība ar ģimenes dzīvi” (AGDz) atbilst svarīgākajām psihometriskajām prasībām (Raščevska, 2005).
2. Aptauja „Apmierinātība ar ģimenes dzīvi” uzskatāma par valīdu un ir turpmāk izmantojama pētniecībā par apmierinātību ar ģimenes vidi Latvijas iedzīvotājiem.

Summary

For the purposes of this study, the author has adapted the family environment research methods “Satisfaction with Family Life” (SWFL) and “List of Items on the Satisfaction with Family Life Scale” (Agate, Zabriskie, et.al., 2009). The importance of the research is based on negative statistical data about the extent to which people in Latvia feel happy. Indeed, these show that the people of Latvia are among the most unhappy people in Europe. If a family is seen as a system on the basis of systemic theory (Zabriskie, McCormic, 2003; Minuchin, 1974), it is seen that there is interaction between an individual and other members of his or her family, as well as between children and their parents. This suggests that a feeling of happiness is subjective, and its emergence is influenced by external circumstances – family first and foremost.

That is why the researcher decided to adapt the “Satisfaction with Family Life” (SWFL) method to Latvia’s circumstances. The method is brief, quickly usable, and never adapted before for Latvia’s purposes. The research cohort ($n=500$) is sufficiently representable, but not in terms of drawing conclusions about all age groups in Latvia. That is because the majority of respondents ($n=487$) were in the 18-22 age group. Adaptation of the SWFL test is the innovation in this study. The cohort is also limited in the sense that most of the young people came from the region of Vidzeme, not the whole country. The aim of the study was to adapt the SWFL test to adaptation requirements so that it could be used for future research, as well as practical approaches toward studying family environment. An additional instrument was the “Family Environment Scale” that was developed by Rudolf and Bernice Moos (2009).

The statistical data from the study are correlated in seven tables and one image showing formulae for the calculations.

Internal harmony in the SWFL scale was determined on the basis of the Cronbach alpha co-efficient. The standard Cronbach alpha co-efficient for the whole scale is $\alpha=0.862$. The obtained results show a sufficiently high level of internal harmony, because the co-efficient is above 0.7 (Raščevska, 2005). When the Cronbach alpha co-efficient is $\alpha>0.8$, then that is a good result (Nasledov, 2011). After an evaluation of this survey's internal harmony and its factorial, divergent and convergent validity, it can be concluded that the adapted "Satisfaction with Family Life" (SWFL) survey satisfies the most important psychometric requirements in this area (Raščevska, 2005).

The survey "Satisfaction with Family Life" can be seen as valid, and it can be put to further use in studying the level of satisfaction among the people of Latvia when it comes to their family environment.

Recommendation: Improve the diversity of the cohort to include all of Latvia's regions, as well as a wider range of age groups.

Literatūra Bibliography

1. Agate, J.R., Zabriskie, R.B, Agate, S.T. & Poff, R. (2009). Family Leisure Satisfaction and Satisfaction with Family Life. *Journal of Leisure Research*. Volume: 41.Issue:2. Copyright 2009 National Recreation and Park Association. Gale, Cengage Learning.
2. Raščevska, M.(2005). *Psiholoģisko testu un aptauju konstruēšana un adaptācija*. Rīga, Raka.
3. Raščevska, M, Kristapsone, S. (2000). *Statistika psiholoģijas pētījumos*. Rīga, SIA „Izglītības solī”.
4. Mārtinsons, K. u.c. (2011). *Ievads pētniecībā: stratēģijas, dizaini, metodes*. Rīga. Raka.
5. Minuchin, S.(1974).*Families and Family Therapy*. Cambridge: Harvard University Press.
6. Moss, R.H. & Moos B.S. (2009). *Family Environment Scale. Manual and Sampler Set: Development, Application and Research*. Fourth Edition. Published by Mind Garden, Inc
7. Zabriskie, R.B. & McCormick, B.P.(2003). Parent and Child Perspectives of Family Leisure Involvement and Satisfaction with Family Life. *Journal of Leisure Research*. Volume: 35.Issue:2. Copyright 2003 National Recreation and Park Association. Gale, Cengage Learning.
8. Наследов, А. (2011). *SPSS 19: профессиональный статистический анализ данных*. Москва, Питер.
9. LMPam_VGP_2011-2017; (2009). Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011.-2017.gadam. www.papardeszieds.lv, Rīga.
10. TNS Latvia, (20110). Sociālie pētījumi. www.tns.lv, Rīga.

<p>Aivis Dombrovskis Skolotāju māja 3/dz.13, Drabeši, Amatas novads, Latvija E-mail: aivis_dombrovskis @ inbox.lv Phone: +371 29440222</p>
